

TOMAZ ŠALAMUN, POKER. Tomaž Šalamun je večino pesmi, zbranih v zbirki Poker, objavil v zadnjih nekaj letih v Perspektivah, Problemih in Naših razgledih in tako zbirka Poker ne more biti in ni več tolikšno izzivajoče presenečenje, kar se zdi, da je osnovni princip teh zamotanih in zmedenih, na videz nametanih in alogičnih besednih konstrukcij. Vendar pa nam v zaokroženo celoto zbrane Šalamunove pesmi nudijo možnost za širši in temeljitejši vpogled v tematsko in formalno strukturo te poezije, ki je v popolnem nasprotju s kakršnimi koli, tudi z moderno poezijo ustvarjenimi zakonitostmi. Upravičeno lahko rečeš, da česa pesniškega v tej zbirki ne odkriješ niti pomotoma.

Vendarle pa se iz vse pesniške zbirke in še posebno iz bolj umirjenega prvega cikla z naslovom Mrk vidi, da te konstrukcije nastajajo iz nekega doživljanja. To pa je — dokončno razočaranje nad vsem, kar sestavlja človekovo življenje: nad tradicijo, ki jo je prisiljen prevzemati, in nad okoljem, v katerem mu je usojeno živeti. Tako se mu vse, kar je, spreminja v nevrednote, v pojave in stvari, ki zbuja odpor. Izrazito osebno pojmovano življenje se spremeni v splet vsakdanjih banalnosti, od katerih ima pesnik hladen, odmaknjen in tu in tam ironičen odnos. Zato Šalamunova poezija učinkuje tu in tam tudi humorno, vendar je tako alogična, da tudi s tem ne ustvarja kakšnega posebnega učinka. Občutek popolnega razočaranja nad banalno vsakdanjostjo človekovega življenja je seveda lahko vsebina človekovega doživljanja v določenih situacijah, vendar pa vsakdo ve po lastnih doživetjih, da je to le ena izmed doživljajskih sestavin, in da je nesmiselno in nekoristno dopustiti absolutno prevladanje takšnega občutka, ki ne more biti spodbuden niti v osebni niti v splošnem obsegu, temveč postavlja pred sleherno akcijo nepremostljivo oviro nesmisla. Takšni doživljajski razpuščenosti ustreza tudi razrvan izraz alogičnih besednih konstrukcij v Šalamunovi zbirki Poker.

Poezija, kakršno predstavlja Šalamunova zbirka Poker, je poezija v izraziti tematski in izrazni zagati. To je poezija slepe ulice. Potrebno bo veliko ustvarjalne volje, da se ta kaotična pesniška situacija nadvlada z doživljajsko polnejšim, izrazno močnejšim in z razumnejšim pesniškim snovanjem.

Francè Vurnik

VLADIMIR KAVČIČ: UPANJE. Pisateljski profil Vladimirja Kavčiča, ki se kaže v njegovem zadnjem romanu Upanje,* je v marsičem precèj drugačen od tistega, ki ga poznamo že iz njegovih prejšnjih del (predvsem iz prvih dveh v celoti objavljenih delov trilogije o Dimitriju, iz romanov Tja in nazaj pa Od tu dalje). Prvi dokaz za to ugotovitev je že tema, ki si jo je avtor izbral: medtem ko je skušal doslej povečini prikazovati zapleteni odnos družbenih in človeških sil v našem času, pa je to pot postavil dogajanje romana v okolje, ki dozdaj v naši literaturi še ni bilo tako zelo obdelano. V Upanju nam skuša Kavčič prikazati prerez skozi življenje v naši vojski, vso tisto zapleteno problematiko, ki se z njo na vsakem vogalu srečuje vpoklicani rekrut, pa vse tiste čudne metamorfoze, ki jih doživi mentalna podoba mislečega človeka v takšnem organiziranem sistemu, kakor je na primer armada. Za junake si je Kavčič

* Tomaž Šalamun, Poker. Samozaložba 1966.

** Vladimir Kavčič, Upanje. Založba Obzorja 1966.